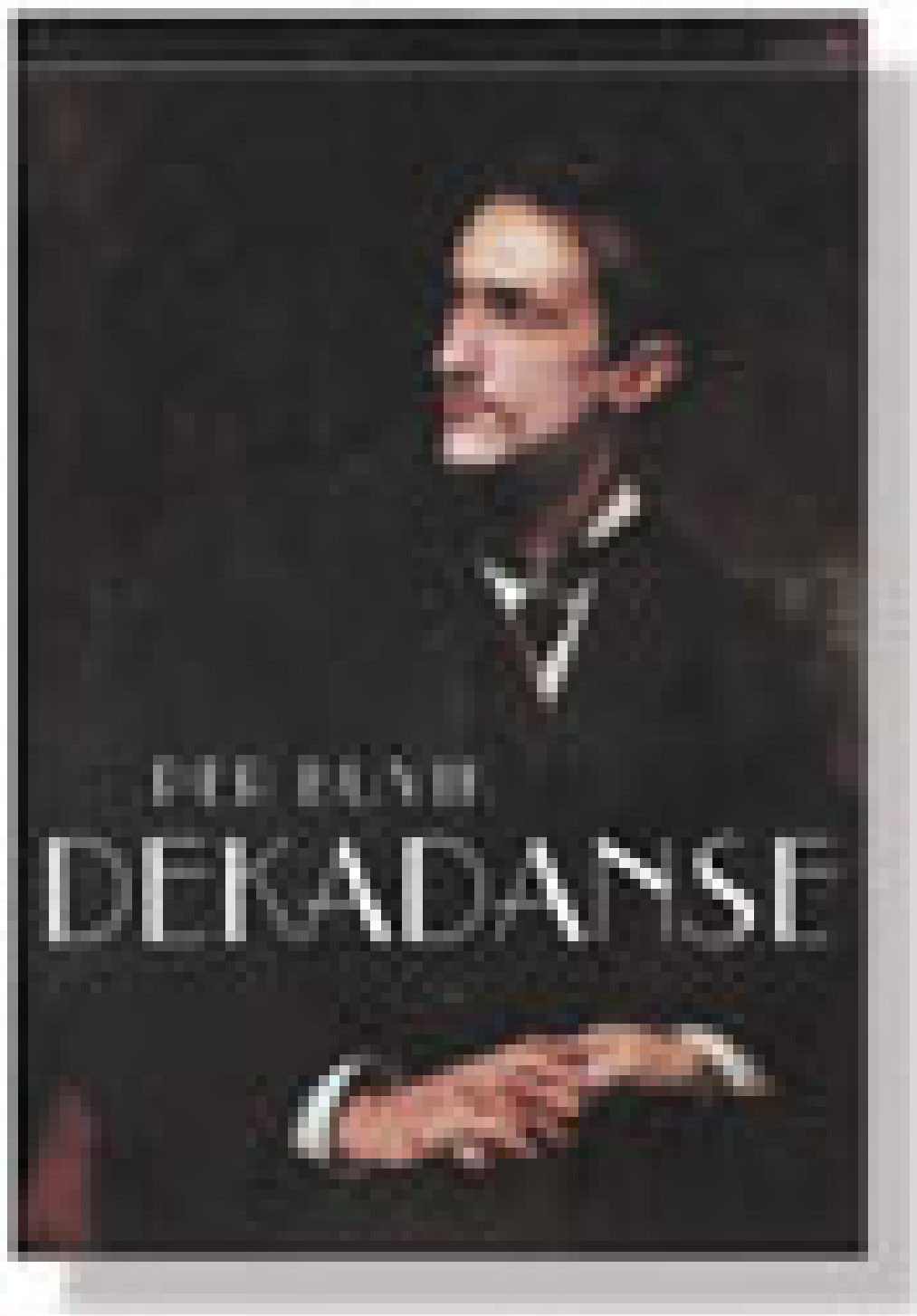

Rotete om dekadanse

BOKOVERSIKT

Per Buvik er professor i litteraturvitenskap i Bergen, og har spesialisert seg på fransk litteratur fra 1800-tallet, med bøker om bl.a. Joris-Karl Huysmans og Charles Baudelaire. Nå har han skrevet en bok om den kunstneriske og litterære retningen på slutten av 1800-tallet som kalles – og delvis selv kalte seg – dekadansen. Boken henvender seg til et generelt interessert publikum. Den er relativt lettfattelig skrevet og er laget som en praktbok med fargebilder og snirklete layout à la art nouveau i kapitteloverskriftene, samt meningsløse fremhevelser av tekstfragmenter i estetisk skjemmende tekststrammer.

Boken er todelt. I den første delen, som er den beste, går forfatteren gjennom den historiske bakgrunn for dekadansebevegelsen slik den fremstår i Frankrike på 1800-tallet. Forfatteren skiller i den forbindelse mellom to oppfatninger av

dekadanse. På den ene side de som forutser menneskehetens undergang som resultat av den fremskredne sivilisasjon (sivilisatorisk dekadanse), på den annen side de som forholder seg kunstnerisk til den samme utviklingen (estetisk dekadanse). For medisinerere er det interessant at legen Max Nordaus' skrift *Entartung* ble en av de ti mest solgte bøkene i Europa. Han beskrev, fordømte og årsaksforklarte dekadanse som ledd i det mer generelle begrep degenerasjon. Degenerasjon (av lat. genus, art, dvs. avarting) var ifølge Nordau alt som kunne true familien, fedrelandet, fornuften, opplysningen og fremskrittet. Avviket, det som var annerledes og umoralsk, ble det sykelige eller dekadente, og det mest skremmende var at degenerasjonen kunne nedarves. Årsaker skulle ble angitt å være fordervede næringsmidler, bruk av rusmidler, farlig smitte (særlig syfilis og tuberkulose) og livet i storbyen. Kunstnere var de mest degenererte av alle.

På den annen side stod de litterære esteter i samme periode. De tok i bruk dekadansebegrepet om seg selv, men forvrengte det. Ved å fremstille antihelter som forstørret opp de allmenne tendenser i samfunnet til det sykelige, ved ikke å vedkjenne seg samtidens moralske standarder, bidrog dem til samfunnskritikken i en mye mer sofistikert forstand.

Del 2 er en analyse av de litterære tekster innenfor dekadanselitteraturen. Her er Buvik mye mindre interessant, og delen fremstår nærmest som en umotivert collage av tidligere skrevne essayer.

Alt i alt gir boken et greit innblikk i omgivelsene rundt dekadanselitteraturen i Frankrike rundt århundreskiftet, men siste del burde ha vært mer bearbeidet.

Anne KveimLie

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin

Universitetet i Oslo

Publisert: 30. juni 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 13. februar 2026.